

Toespraak 'Vrijheid geef je door'
Nationale Dodenherdenking
Heerlen, 4 mei 2014
5 minuten

Geachte aanwezigen,

Wij zijn hier bij elkaar gekomen omdat wij deze avond in heel Nederland onze doden van de Tweede Wereldoorlog en latere oorlogen herdenken. Wij staan stil bij de mensen die toen zijn gevallen, gedood of vermoord. Wij herdenken en vertellen verhalen om niet te vergeten dat wij de vrijheid en vrede waarin wij in Nederland leven moeten koesteren. Het is belangrijk dat wij de generaties na ons deze boodschap blijven doorgeven.

De boodschap: "Vrijheid geef je door"!

De betekenis hiervan wil meer zeggen dan bewegingsvrijheid. Wie opgesloten wordt, verliest zijn vrijheid.

Je kunt dan niet meer jezelf zijn.
Je moet leven naar de regels van een ander.
Jouw eigen gedachten mag je niet uitspreken.
Jouw eigen woorden mag je niet zeggen.
Jouw eigen angst mag je niet uitdrukken.
Je moet stil zijn, gedwongen.
Je moet je aanpassen.
Jouw eigen identiteit telt niet meer.

De boodschap: "Vrijheid geef je door"!

De betekenis hiervan wil meer zeggen dan de vrijheid van meningsuiting. Stuur een ander geen boodschap die je zelf niet wilt ontvangen.

In de digitale samenleving is vrijheid een steeds groter probleem omdat iedereen iets te zeggen heeft, maar bijna niemand zich meer iets laat zeggen. Via sociale media worden mensen uitgescholden, zwartgemaakt, bedreigd. Er is steeds minder sprake van respect voor de ander.

Als wij vrijheid willen doorgeven is het van groot belang dat mensen elkaar respecteren. Mensen moeten elkaar over en weer zien staan. Het is de betekenis van de wederkerigheid, waarop het eerste artikel van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens doelt.

Het artikel luidt als volgt:

Anderen zien staan betekent niet dat je iedereen ook sympathiek vindt. Mensen zijn nu eenmaal verschillend. Sommige mensen gedragen zich zo onuitstaanbaar dat je ze liever niet meer tegenkomt. Maar als iemand al van tevoren denkt dat een ander niet deugt omdat hij tot de "verkeerde" groep hoort, is er iets mis.

Vrijheid geef je door!

Mensen zijn op elkaar aangewezen. Iedere samenleving waarin mensen iets willen opbouwen, begint ermee dat we elkaar accepteren. Aan deze fundamentele wederkerigheid mag nooit worden getornd.

De bescherming van de rechten van de mens is gebaseerd op wederkerig respect. Geen groep mag meer rechten opeisen dan een andere. Gelijke bescherming is een hoeksteen van de rechtsstaat. Vrijheid is ondeelbaar.

De boodschap: "Vrijheid geef je door"!

Om respectvol met elkaar om te gaan in een gelijkwaardige samenleving, is het belangrijk waakzaam te zijn voor discriminatie en uitsluiting. Hoe sterk iemands overtuiging ook is, niets geeft hem het recht die aan anderen op te leggen of daarom anderen aan de kant te drukken.

Maar hoe is de realiteit. Autobommen in Beiroet, bebloede mensen, sommigen nog in hun pyama. Chemische aanvallen op eigen burgers in Syrië. Russische troepen aan de oostgrens van Oekraïne, inlijving van de Krim door Rusland. Burgemeester Kernes van de Oost-Oekraïense stad Charkov werd door onbekende daders neergeschoten en is zwaar gewond. Hebben we dan echt niets geleerd. Met de huidige middelen zou een 3^e wereldoorlog desastreus zijn. Dat mag nooit gebeuren.

De noodzaak van het doorgeven van de boodschap is daarom actueler dan ooit. We kennen allemaal het gezegde: "De jeugd heeft de toekomst", maar dan moeten we wel zorgen dat er een toekomst is. Een toekomst in vrijheid! Het is daarom van groot belang om onze jeugd te betrekken bij het herdenken. En dat doen we ook hier in Heerlen. Er is door het comité 4 en 5 mei Heerlen bewust gekozen om jonge sprekers vanavond het woord te laten doen. Zij zijn de toekomst en ook zij moeten de boodschap weer doorgeven.

Helaas is de noodzaak daarvan de laatste tijd alleen maar groter geworden. Sommige analisten vrezen dat de propagandastrijd tussen Rusland en het Westen zo hoog oploopt, dat Moskou geen andere keus meer heeft dan woorden in daden om te zetten. Dat mag nooit gebeuren!

4 en 5 mei zijn de jaarlijkse momenten om stil te staan bij de slachtoffers van oorlog en vervolging en om de vrijheid te vieren. De agressie van Nazi-Duitsland en Japan tegen buurlanden en personen die als minderwaardig werden gezien, ontstond niet uit het niets. Er waren jaren aan voorafgegaan waarin de bevolking rijp werd gemaakt voor een verkeerde strijd. Er waren daar en in de buurlanden heel wat mensen die het kwaad wel zagen, maar dachten dat het voorbij zou gaan. Het geweld richtte zich nog niet tegen henzelf, en dus bleven ze er "neutraal" tegenover staan. Als het besef van wederkerigheid in recht en samenleving groter was geweest, waren ze misschien wel in actie gekomen.

Vrijheid staat of valt bij de ruimte die we elkaar bieden. Mensen zijn op elkaar aangewezen. Vrijheid is meer dan elkaar met rust laten, iets anders dan je gang gaan alsof er geen ander mens is. Vrijheid kan alleen bestaan op basis van wederkerigheid.

Morgen vieren we de voor ons bevochten vrijheid. Velen gaven daarvoor hun leven. Hun boodschap moeten we blijven doorgeven, dat vrijheid niet vanzelfsprekend is. Het is daarom goed dat we ieder jaar blijven herdenken en de boodschap blijven herhalen.

Vrijheid is een lastige opdracht, die dwingt tot voortdurend afwegen en onderhandelen; dat mijn vrijheid de vrijheid van anderen kan beperken, dat vrijheid inhoudt dat je zo nu en dan moet kunnen luisteren. Stel je open voor de boodschap van een ander. Op verre plekken in de wereld, in Europa, in Nederland en ook in Heerlen.

Alleen op die manier "geef je vrijheid door".